

HITEK-ARRANGEMENTER EFTERÅR 2024

Rundvisning i udstillingen

”Produktionsdyr: et galleri for det muliges kunst”

v/ antropolog Nathalia Brichet

Torsdag 29. august 2024, kl. 15.00 – 17.00..... Arr.nr.355232

Søndre Sti 4, 1870 Frederiksberg. **Indgang ud mod plænen**

I en ny udstilling på **Veterinærskolen** problematiseres den store danske animalske produktion. Udstillingen sætter fokus på det systematiske arbejde bag en stor og effektiv husdyrproduktion, og på de problemer og muligheder effektivisering medfører, f.eks. kan et slagtesvin vokse fra 1 kg til 100 kg på 5-6 måneder. Med udgangspunkt i et tværvideenskabeligt forskningsprojekt kombinerer udstillingen gamle forsknings- og studiesamlinger og nye genstande. Resultatet er et materielt arkiv over videnskabelige triumfer, veterinære udfordringer og samfundsmæssige prioriteringer på husdyrområdet historisk og nutidigt.

Inge Lehmann – kvinden, der opdagede Jordens inderste kerne

v/ forfatter og biolog Hanne Strager

Torsdag 12. september 2024, kl. 16.30 – 18.30..... Arr.nr. 355097

Ingeniørhuset, Kalvebod Brygge 31 – 33, 1780 København V

Inge Lehmann, 1888-1993, var geofysiker og var med til at grundlægge seismologien, en helt ny videnskab, i 1930'erne og årtierne derefter. En lidenskabelig trang til at blive til noget, havde fået hende til at overhøre alle de velmente råd fra sin familie, der på ingen måde syntes, hun skulle studere, og hun endte med at blive den første kvindelige seismolog i verden. I 1936 fremførte hun hypotesen, at Jorden har en fast indre kerne, hvilket skulle vise sig at være rigtigt. Hun trådte ind i en international forskerverden med imødekommende kollegaer, men hjemme i Danmark mødte hun akademisk snobberi, mandschauvinisme og vanetænkning.

Inge Lehmann, 1932

Skyggezone, af biolog og forfatter *Hanne Strager*, er den første biografi skrevet om Inge Lehmann. Bogen er blevet til på baggrund af en lang række breve, dokumenter og videnskabelige artikler fra Rigsarkivet og personlige breve i familiens eje, som alt sammen er med til at tegne et nyt og nuanceret billede af vores store danske seismolog.

I foredraget vil **Hanne Strager** komme ind på hvad det var der gjorde at Inge Lehmann kom på sporet af den faste indre kerne og hvad det var hun kunne se på seismogrammerne, som overbeviste hende om at fortællingen om vores planets indre skulle skrives om.

Rundvisning ENIGMA – Museum for post, tele og kommunikation

v/ museumsinspektør Eva Wistoft Andersen

Onsdag 25. september 2024, kl. 15.00 – 16.30..... Arr.nr.355098

Øster Allé 3, 2100 København Ø.

Se nærmere under IDA – Arrangementer.

Besøg i udstillingen ”Fra forsker til folk” i Rundetårn’s bibliotekssal

Torsdag 26 september 2024, kl. 16.00 – 17.30..... Arr.nr.355587

Købmagergade 52 A, 1150 København K.

I årene 1822-23 var H. C. Ørsted på et sejrstogt gennem Tyskland, Frankrig og England. Besøget i England var særdeles vigtigt for Ørsted. Her blev han for første gang klar over eksistensen af bogstaveligt hundredvis af små selskaber og foreninger for naturvidenskabens udbredelse. Ved sin hjemkomst begyndte Ørsted at samle støtte til skabelsen af noget lignende i Danmark, og Selskabet for Naturlærens Udbredelse (SNU) blev grundlagt i 1824.

Gennem 200 år har Selskabet dannet ramme om formidling af naturvidenskab og teknologi til brede kredse af den danske befolkning. Udstillingen ”Fra forsker til folk” markerer SNU’s 200 års jubilæum og viser, hvordan videnskabelig forskning har affødt konkrete ændringer i vores hverdag – fra H. C. Ørsteds opdagelse af elektromagnetisme (1820), der gav os elektricitet overalt i samfundet og i dag muliggør effektive vindmøller og elbiler, til Niels Bohrs atommodel, der har ført til nye diagnosemetoder i lægeverdenen, atomkraft og den moderne elektronik, vi omgiver os med.

Besøg på Datahistorisk Museum

Tirsdag 8. oktober 2024 kl. 15.00 – ca. 20.00..... Arr.nr. 355462

Mødested: Ingeniørhuset, Kalvebod Brygge 31 – 33, 1780 København V.

Dansk Datahistorisk Forening har igennem mange år opbygget en samling i verdensklasse. Museet har i dag til huse på *Charlottegårdsvej 1, 2640 Hedehusene*.

Samlingen dokumenterer den unikke danske dataindustrihistorie fra slutningen af 1950’erne sammen med væsentlige elementer fra resten af verden. Foreningens frivillige vedligeholder og restaurerer udstyret, så kørende maskiner danner udgangspunktet for formidling af historien på en meget inspirerende måde. Som besøgende både hører og ser man de gamle maskiner fungere.

Danmark er hele to gange kåret til verdensmester i offentlig digitalisering af FN. På museet fortælles historien om de 60-70 års udvikling i Danmark, som skabte grundlaget for denne succes. Blandt museets klenodier findes et kørende eksemplar af Danmarks første serieproducerede computer, GIER (Geodætisk Instituts Elektron Regnemaskine) fra 1960.

Vi mødes senest kl. 15.15 ved Ingeniørhuset, hvor der holder en bus fra busselskabet Adrian’s Busser. Kl. 19.30 kører bussen tilbage til Ingeniørhuset med ankomst ca. 20.00

Saxild – familien, ingeniøren, firmaet og byggeriet af den Transiranske Jernbane

v/ bestyrelsesformand Jacob Saxild

Torsdag 7. november 2024, kl. 16.30 – 18.30 Arr.nr. 355099

IDA, Kalvebod Brygge 31-33, 1780 København V.

Byggeriet af den Transiranske Jernbane i 1930’erne blev forestået af det danske ingeniørfirma **Kampsax** med dets chef Jørgen Saxild personligt i spidsen. Byggeriet er betragtet som en af de største danske ingeniørmæssige bedrifter nogensinde, og i 2021 blev jernbanen optaget på Unesco’s verdensarvsliste. Jørgen Saxilds barnebarn, **Jacob Saxild**, fortæller om dette fantastiske byggeris tilblivelse og betydning – både for familien, men også for verdenshistorien. Foredraget kommer omkring utrolige ingeniørmæssige udfordringer og præstationer, over kongelige skrøner og 2. Verdenskrigs slagmarker, og den slutter med en køretur med banen i dag. En fortælling, der selv om den strækker sig over 100 år, er meget personlig og baseret på familiens egne oplevelser og historier.

Sådan fik kejseren vand

v/ cand.mag. Jørgen Martin Hansen

Mandag 2. december 2024, kl. (16.00) 16.30 – 18.30..... Arr.nr. 355100

IDA, Kalvebod Brygge 31 – 33, 1780 København V.

30 km uden for Rom, nær byen Tivoli placerede **kejser Hadrian**, der regerede fra 117 til 138 e.Kr., en sommerresidens. Oprindeligt rummede komplekset omkr. 30 bygninger på et over 100 hektar stort areal. I dag er der kun ruiner tilbage af det, der i dag kendes som Hadrians Villa – eller på italiensk, *Villa Adriana*. Til residensens imponerende fontæner, kunstige søer og store badeanlæg var der behov for enorme vandmængder. Derfor synes placeringen umiddelbart at være et dårligt valg, for de lokale vandressourcer var meget begrænsede. Hvordan og hvorfra disse store vandmængder blev tilført var dog efterhånden gået i glemmebogen.

I en ny bog, der senere i år udgives fra Det Danske Institut i Rom forklarer en række danske forskere – på baggrund af mangeårige undersøgelser – hvordan kejseren fik sit vand.

Projektets primus motor har været **cand.mag. Jørgen Martin Hansen**, der i mange år har interesseret sig for og studeret romersk vandforsyning, bl.a. ud fra et berømt værk af *Sextus Julius Frontinus*, der i år 97 e.Kr. var blevet udpeget som *curator aquarum*, eller direktør for Roms vandforsyning. I år 2000 fik Jørgen Martin Hansen sammen med en gruppe af danske, nordiske og internationale forskere en bevilling på ½ mill. kr. fra Carlsbergfondet til at udføre studier i området syd for villaen med henblik på at finde kilden til dens vandtilførsel.

Det er lykkedes HITEK at få Jørgen Martin Hansen til at komme og fortælle om resultaterne af disse studier. Som bonus deltager også en anden af projektets personer geografen, **cand.scient. Mikkel Wendelboe Toft**, som med brug af GIS og GPS etablerede projektets 32 målepunkter i og uden for Hadrians Villa.

Inden foredraget serveres glögg og æbleskiver fra kl. 16.00 – også alkoholfri glögg.

Fra fremsynede industrieventyr til generationsforureninger

v/ professor Poul L. Bjerg, DTU

Onsdag 15. januar 2025 kl. 16.30 – 18.30..... Arr.nr.355234

Ingeniørhuset, Kalvebod Brygge 31 – 33, 1780 København V

Danmarks drikkevand er baseret på grundvand, som efter en simpel behandling kan pumpes ud til forbrugerne. Denne tradition blev startet for mere end 150 år siden. Vi gør derfor en stor indsats for at beskytte vores vandressourcer. Parallelt med udbygning af vandforsyningen, gasværker og kloakering blev der grundlagt en række industrier fx Grindstedværket. I tiden efter 2. verdenskrig blev nye kemikalier introduceret, og der kom produktion af sprøjtemidler i Danmark på Cheminova. Landbruget blev moderniseret og sprøjtemidler vandt indpas.

Den stigende velstand i 50'erne og især i 60'erne skabte stigende affaldsmængder, så der i samme periode blev etableret tusindvis af lossepladser. Samlet skabte denne udvikling grundlaget for velfærdsstaten, men også en række forureninger, som vi kæmper med i dag. I præsentationen vil denne historie med fokus på de såkaldte generationsforureninger blive fortalt og sat i relation til miljølovgivning og dagens udfordringer for visionen om det rene danske grundvand.

Forslag til nye arrangementer

HITEK's bestyrelse ajourfører løbende en liste over potentielle muligheder for arrangementer. Selv om bestyrelsen er bredt sammensat og har en stor kontaktflade til teknologihistoriske miljøer, er vi alligevel i høj grad afhængige af input fra medlemmerne og andre med interesse for historisk teknologi.

HITEK's arrangementer fastlægges af bestyrelsen. De fleste af det kommende halvårs foredrag og ekskursioner udvælges fra den ajourførte liste ud fra aktualitets- og tilgængelighedskriterier. Da bestyrelsen kun planlægger et halvår ad gangen, er det muligt at agere hurtigt på forslag fra medlemmerne.

Alle, der har forslag eller ideer til teknologihistoriske indslag bedes henvende sig til et af bestyrelsens medlemmer, dels for at øge kvaliteten af og variationen i arrangementerne, dels for at programmet i så høj grad som muligt kan komme til at afspejle medlemmernes interesser.

Administrative oplysninger

Indmeldelse i HITEK kan ske via selskabets hjemmeside ida.dk/hitek eller telefonisk til HITEK's sekretariat på telefon 3318 4848.

Tilmelding til HITEK's arrangementer kan ske telefonisk til HITEK's sekretariat på telefon 3318 4848 eller på ida.dk/arrangementer.

Udskriv deltagerlister for arrangementerne:

Login på mit.ida.dk under "Kommende arrangementer" og klik på "Vis alle mine arrangementer". Der kommer en liste frem med de arrangementer, du er tilmeldt, og herunder kan du se deltagerlisterne for de enkelte arrangementer.

HITEK's bestyrelse pr. 1. marts 2024

Klaus Thiesen	<i>formand</i>	civilingeniør	klaus.thiesen24@gmail.com
Palle Sørensen	<i>næstformand</i>	civilingeniør	lotteogpalle@mail.dk
Else Roager Simonsen	<i>sekretær</i>	akademiingeniør	ers.trekro@mail.tele.dk
Peter Bjerregaard		programchef DK's Tekniske Museum	pb@tekniskmuseum.dk
Michael Deichmann		akademiingeniør	michael@deichmann.org
Hans Otto Kristensen		civilingeniør	hokmarine@mail.dk
Ole Mørk Lauridsen		professor, vicepresident	ole_ml@post3.tele.dk
Lars Kristian Legaard		ingeniør	brugsebakken@tdcadsl.dk
Laila Zwisler		cand.scient. Teknologihistorie DTU	lazw@fysik.dtu.dk